مجله‌ی توسعه‌ی آموزش در علوم پزشکی
دوره‌ی ۸، شماره ۱۷، بهار ۹۴ ، صفحات ۸۴ تا ۹۲

ارزیابی مولفه های برنامه ی درس مهارت‌های کاربردی زندگی در دانشگاه علوم پزشکی ایلام

علیرضا میرزایی[۱]، فاطمه پالیزبان[۱]، دکتر علی اشرف عیوضی[۲]، دکتر مصیب مظفری[۳]، دکتر ایرج پاکزاد[٤]، دکتر ستارکیخاونی[٥]، وحید لهرابیان[٦]

نویسنده مسوول: ایلام، دانشگاه علوم پزشکی ایلام ali.medilam@gmail.com

دریافت: ۹۳/٤/۲۲ پذیرش: ۹۳/۷/۲۷

چکیده

زمینه و هدف: *باتوجه به ضرورت آموزش مهارت های کاربردی زندگی، در برنامه های آموزشی رشته های علوم پزشکی و فقدان این آموزش ها در برنامه های درسی، با تصویب شورای آموزشی دانشگاه، یک واحد درسی تحت عنوان مهارت های کاربردی زندگی به سرفصل دروس اختیاری، اضافه و به صورت آزمایشی برای دانشجویان رشته های فوریت پزشکی و مامایی اجرا شد. این مطالعه با هدف ارزیابی شش مولفه ی ضرورت، سودمندی ادراکی، سودمندی احتمالی، تناسب محتوا، سازماندهی محتوا، و الزامات اجرایی درس مهارت های کاربردی زندگی در دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام گردید.*

روش بررسی: *در مطالعه‌ای مداخله‌ای و نیمه تجربی، ٦۹ نفر از دانشجویان مامایی و فوریت های پزشکی ازطریق سرشماری وارد مطالعه شدند. ابزار جمع آوری اطلاعات، پرسشنامه ی محقق ساخته با ۲۸ سوال بود در تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی و استنباطی(آزمون **T** گروه های مستقل) برای مقایسه‌ی دیدگاه دانشجویان برحسب روش تدریس (سخنرانی/کارگاهی) و مقطع تحصیلی، استفاده گردید.*

یافته ها: *میانگین نمرات مولفه‌های مورد ارزیابی، از ۵ نمره ممکن، به شرح ذیل بود: ضرورت درس ۱/۱۹±۳/٦، تناسب محتوا ۱/۱۵±۳/٤۳، سازماندهی محتوا ۱/۲۳±۳/۰۷، سودمندی ادراکی درس ۱/۱±۳/۳۵، سودمندی احتمالی درس ۱/۱٤±۳/۳۷ و الزامات اجرایی۱/٤٤±۳/۲٦، براین اساس بیشترین مقبولیت مربوط به ضرورت ارایه‌ی درس و کمترین مقبولیت مربوط به نحوه‌ی سازماندهی محتوا بوده است. علاوه براین یافته ها نشان داد روش کارگاهی(٥٦/٥درصد)به عنوان روش تدریس ترجیحی دانشجویان، نیمسال اول یا دوم سال اول تحصیل(۷٥درصد) بهترین زمان ارایه‌ی درس، و استفاده از فعالیت های طول ترم(٤٦/٤درصد) نیز بهترین روش ارزشیابی از نظر شرکت کنندگان بود.*

نتیجه گیری: *کیفیت پنج مولفه از شش مولفه مورد بررسی، با میانگین امتیاز بالاتر از۳/۲٥ مورد قبول دانشجویان و از مطلوبیت نسبی برخوردار بوده است اما نحوه‌ی سازماندهی محتوا، از نظر طراحی فعالیت های یادگیری و ارایه‌ی مطالب از ساده به دشوار، که پایین ترین میانگین امتیاز را به خود اختصاص داده، در حد متوسط بوده و با آنچه که دانشجویان از سازماندهی محتوا، انتظار داشته اند مطابقت نداشته است که با توجه به تجربه یک ساله‌ی ارایه‌ی درس، این نقیصه دور از ذهن نبود و تلاش خواهد شد در گام های بعدی نقایص مرتفع گردد.*

واژگان کلیدی: مهارت های کاربردی زندگی، ارزیابی برنامه‌ی درسی، دانشجویان علوم پزشکی

۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی ،دانشگاه علوم پزشکی ایلام
۲- دکترای تخصصی حشره شناسی پزشکی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایلام
۳- دکترای تخصصی آموزش پرستاری، استادیار دانشگاه علوم پزشکی ایلام
٤- دکترای تخصصی میکروب شناسی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایلام
٥- دکترای تخصصی روانشناسی بالینی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایلام
٦- کارشناس ارشد مهندسی پرتوپزشکی، مربی گروه فیزیک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایلام

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

مقدمه

امروزه علی رغم تغییرات عمیق فرهنگی و تغییر در شیوه-های زندگی، بسیاری از افراد در رویارویی با مشکلات زندگی فاقد توانایی های لازم و اساسی هستند و همین امر آنان را در مواجهه با مشکلات و مقتضیات زندگی آسیب پذیر نموده و در معرض انواع اختلالات روانی - اجتماعی و رفتاری قرار می‌دهد(۱). انسان برای سازگاری و ارایه‌ی پاسخ مناسب به فشارهای روانی به یادگیری توانایی‌ها و مهارت های برقراری ارتباط با دیگران به صورت حضوری و مجازی، مقابله با استرس های زندگی با شیوه‌ی خاص خود، حل مسایل انتقادی در بعد فردی و توانایی استفاده از دانش و تکنولوژی متغیر، به مهارت‌های فراوانی از جمله حل مساله نیازمند است که آن‌ها را مهارت‌های زندگی گویند(۲). یونیسف معتقد است مهارت زندگی به گروه بزرگی از مهارت های روانی/ اجتماعی و بین فردی گفته می شود که می تواند به افراد کمک کند تا تصمیمات شان را با آگاهی اتخاذ کنند، به طور مؤثر ارتباط برقرار کنند، مهارت های مقابله ای و مدیریت شخصی خود را گسترش دهند و زندگی سالم و مفیدی داشته باشند(۳). دانشجویان تحت تاثیر شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی حاکم بر جامعه هستند و در برخی موارد از توانایی لازم در برخورد با مشکلات و چالش ها برخوردار نبوده، در معرض آسیب ها و ناهنجاری ها قرار می‌گیرند(٤). تحقیقات نشان می‌دهد شیوع مشکلات روانپزشکی در دانشجویان قبل از ورود به دانشگاه، مشابه جمعیت هم سن و سال در جامعه است ولی بعد از ورود به دانشگاه به دلیل تنش‌های متعدد، افزایش می‌یابد(۵). علاوه بر مسوولیت‌و نقش انکارناپذیر خانواده بر چگونگی دستیابی به مهارت های زندگی و شکل گیری هویت و شخصیت افراد، دانشگاه (اساتید، برنامه‌ی آموزشی، محتوا، روش‌های تدریس و فضای تعلیم و تربیت رسمی) نهاد مسوول آموزش و ارتقای مهارت‌های زندگی و هویت بخشی به فراگیران است(٦).

دانشجویان علوم پزشکی بخش اعظمی از جامعه‌ی جوان دانشگاهی را تشکیل می‌دهند. این جمعیت جوان نقش چشمگیری در بنای جامعه سالم در آینده و تامین نیروی کارآمد برای ارتقا و رفع نیازهای نظام سلامت در کشور دارند.با توجه به طول مدت حضور دانشجویان رشته های علوم پزشکی در دانشگاه و مراکز خدمات درمانی و بهداشتی، می‌توان در این مدت علاوه بر آموزش های تخصصی، آن‌ها را با مهارت‌های زندگی مجهز نمود. این درحالی است که در میان انبوه آموزش‌های نظری، عملی، آزمایشگاهی، و بالینی، جای خالی آموزش مهارت‌های زندگی در فهرست دروس دانشگاهی، علی رغم ضرورت آن به لحاظ ویژگی های شغلی و مراکزی که در آن ارایه‌ی خدمت خواهند داشت، به چشم می‌آید. دستیابی به مهارت های زندگی قطعا نیازمند تدریس، تربیت و ارزیابی است و خود به خود حاصل نمی‌شود. با توجه به موارد فوق و در راستای کاهش آسیب ها و افزایش توانمندی‌های دانشجویان، برنامه‌ی آموزش مهارت های کاربردی زندگی در سر فصل دروس رشته‌های مامایی و فوریت‌های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایلام قرار گرفت. از آنجا که هر برنامه‌ی درسی بعد از اجرا و تدریس نیازمند ارزیابی و بررسی می‌باشد، و ارایه‌ی این درس برای اولین بار در دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ضرورت داشت تا مورد ارزیابی قرار گیرد. بر این اساس مطالعه‌ی حاضر در پی آن بود تا برنامه‌ی درسی مذکور را به لحاظ ضرورت، تناسب محتوا، سازماندهی، سودمندی ادراکی، احتمالی‌و الزامات اجرایی آن، ارزیابی و بررسی نماید.

روش بررسی

در مطالعه ای نیمه تجربی، پس از انجام مداخله (ارایه درس مهارت‌های کاربردی)، در پایان نیمسال تحصیلی نظرات تمامی ٦۹ نفر دانشجوی ترم سوم مقطع کاردانی و کارشناسی

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

رشته‌های فوریت های پزشکی و مامایی، که درس مهارت‌های کاربردی زندگی را گذرانده بودند، مورد بررسی قرار گرفت. لازم به توضیح است که دانشجویان رشته‌ی فوریت‌های پزشکی با روش تدریس سخنرانی(ارایه‌ی مطالب توسط استاد در کلاس درس در طول ترم) و دانشجویان مامایی با روش تدریس کارگاهی(مبتنی بر تدریس گروهی از اساتید، در قالب کارگاه و طی ٤ روز) آموزش را دریافت کرده، در پایان درس هردو گروه بایک روش مشابه و مبتنی بر آزمون کتبی که توسط اساتید و بر اساس محتوای درس طراحی شده بود و همچنین نمره‌های کلاسی(ارزشیابی تکوینی) مورد ارزشیابی قرار گرفته، نمره‌ی قبولی را دریافت کرده بودند. نمونه ها به صورت سرشماری بررسی شدند و کلیه‌ی دانشجویانی که واحد مذکور را گذرانده بودند، پس از کسب رضایت وارد مطالعه شدند. ابزار مورد استفاده پرسشنامه ای محقق ساخته و ۲۸ سوالی بود که دارای ۳ بخش شامل مشخصات دموگرافیک، یک بخش ۲۵ سوالی با طراحی ۵ گزینه ای طیف لیکرت(از بسیار زیاد تا بسیار کم و با امتیاز به ترتیب ۵ تا۱) و بخش سوم شامل ۳ سوال چند گزینه ای بود. پرسشنامه شامل شش مولفه ضرورت درس(۳ سوال)، تناسب محتوی(٦ سوال)، سازماندهی محتوی(۳سوال)، سودمندی ادراک شده (٦ سوال)، سودمندی احتمالی(٤ سوال) و الزامات اجرایی(۳ سوال) بود. سووالات چند گزینه‌ای، نظرات دانشجویان در مورد بهترین روش تدریس، زمان ارایه‌ی درس و روش ارزشیابی، را مورد بررسی قرار دادند. مبنای طراحی ابزار، پرسشنامه مورد استفاده در مطالعه‌ی یغمایی و مظفری (۸ و ۷) بود که با استفاده از کتب و مقالات معتبر و نیز نظرات خبرگان، و با توجه به محتوای درس مهارت های کاربردی مورد بازبینی و تدوین قرار گرفت. در تعیین اعتبار ابزار از نظرات متخصصین بر اساس شاخص اعتبار محتوا استفاده شد(۷). اعتبار صوری ابزار، بر اساس نگارش، جمله بندی و ظاهر منطقی و پذیرفته ابزار، همچنین نظرات متخصصان، مورد بررسی قرار گرفت و سوالات ضعیف حذف یا اصلاح گردید. در سنجش پایایی پرسشنامه، از ۱۵ دانشجو که درس مذکور را گذرانده بودند، خواسته شد که پرسشنامه را دو بار به فاصله ۱۰ روز تکمیل نمایند، سپس همبستگی بین دو بار اجرا جهت تعیین ثبات ابزار، برابر(۰/۸٤) و همچنین همبستگی درونی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ(۰/۸۵) محاسبه گردید .

در تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی و استنباطی(آزمون T گروه های مستقل، برای مقایسه‌ی دیدگاه دانشجویان برحسب مقطع تحصیلی و روش تدریس) استفاده گردید.

یافته‌ها

نتایج توصیفی نشان داد از ٦۹ دانشجوی شرکت کننده در مطالعه٤٤ نفر(٦۳/۷درصد) زن و ۲۵ نفر (۳٦/۳ درصد) مرد، و همچنین۳٦/۳ درصد دانشجویان کاردانی رشته‌ی فوریت‌های پزشکی و ٦۳/۷ درصد دانشجویان کارشناسی مامایی بودند که دانشجویان رشته‌ی فوریت‌های پزشکی با روش تدریس سخنرانی و دانشجویان مامایی با روش تدریس کارگاهی(مبتنی بر تدریس گروهی از اساتید، در قالب کارگاه و طی ٤ روز) آموزش را دریافت نمودند. میانگین کلی دیدگاه افراد مورد مطالعه در خصوص مولفه‌های برنامه‌ی درسی، از ۵ نمره ممکن، به شرح زیر بوده است: ضرورت درس ۱/۱۹±۳/٦، تناسب محتوا۱/۱۵±۳/٤۳، سازماندهی محتوا ۱/۲۳±۳/۰۷، سودمندی ادراکی درس۱/۱±۳/۳۵، سودمندی احتمالی درس ۱/۱٤±۳/۳۷ و الزامات اجرایی۱/٤٤±۳/۲٦، جدول (۱). علاوه بر این مقایسه‌ی دیدگاه دانشجویان فوریت های پزشکی و دانشجویان مامایی، تفاوت معنادار را در بعضی موضوعات نشان داد (P<۰/۰۵) جدول(۱). علاوه بر این یافته ها نشان داد روش تدریس ترجیحی دانشجویان به ترتیب عبارت است از: روش کارگاهی (۵٦/۵ درصد)، بحث گروهی(۱۷ درصد)،

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

مشاهده(۹ درصد)، سناریو(۸ درصد) و کمترین درصد انتخاب مربوط به روش تدریس سخنرانی(٤/۳ درصد) بود. بهترین زمان ارایه‌ی درس نیمسال اول و دوم سال اول تحصیل(۷۵ درصد)؛ ٤۹/۳ درصد شرکت کنندگان معتقد به تناسب زمان اختصاص یافته جهت ارایه‌ی درس بودند، در حالی که ۲۱/۷ درصد اعتقاد داشتند زمان فعلی کم و ۲٦/۱ درصد اعتقاد به زیاد بودن آن داشتند، و بهترین روش ارزشیابی نیز از نظر شرکت کنندگان، استفاده از فعالیت‌های طول ترم(٤٦/٤درصد)، امتحان کتبی-شفاهی(۳٤/۵ درصد)، امتحان کتبی-فعالیت‌های طول ترم(٦ درصد) امتحان شفاهی(۵ درصد)، امتحان ایستگاهی مبتنی بر سناریو(۵ درصد) و کمترین اقبال نیز به روش، امتحان کتبی (۲/۹ درصد) بود.

جدول۱ :تفاوت میانگین امتیازات دیدگاه دانشجویان برحسب رشته‌ی تحصیلی و مولفه های برنامه‌ی درسی

مولفه‌ها	میانگین وانحراف معیار نمره‌ی دیدگاه			P value
	فوریت های پزشکی	مامایی	کل گروه	
ضرورت درس	۳/۷۸±۱/۲۳	۳/۵±۱/۱۷	۳/۵۹±۱/۱۹	۰/۵۳
تناسب محتوا	۳/۷±۱/۲۱	۳/۳۲±۱/۱۲	۳/۲۵±۱/۱۵	۰/۳۷
سازماندهی محتوا	۳/۲٤±۱/۱	۳/۲۱±۱/۰۸	۳/٤۲±۱/۰۸	٭<۰/۰۰۰۱
سودمندی ادراک شده	۳/٦۷±۱/۱۷	۳/۲±۱/۱۵	۳/۳٤±۱/۱۰	۰/۱۱
سودمندی احتمالی	۳/۷٦±۱/۰۱	۳/۲±۱/۱۵	۳/۳٦±۱/۱۳	٭<۰/۰۰۰۱
الزامات اجرایی	۳/۵٦±۱/۱۱	۳/۲۷±۱/۵٦	۳/۳۳±۱/٤٦	٭۰/۰۳

٭ P<0.05میانگین ها دارای تفاوت معنادار آماری است

بحث

از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه، ارایه‌ی درس مهارت های کاربردی زندگی برای رشته های علوم پزشکی که با سلامت جامعه و توانبخشی افراد بیمار، سرو کار دارند امری لازم و ضروری است. در بین شش مولفه‌ی مورد بررسی، مولفه‌ی ضرورت ارایه‌ی درس مهارت های کاربردی، بالاترین میانگین امتیاز را نشان داد که براین اساس ضرورت درس، مورد تایید و تاکید آن‌ها بود، همچنین مقایسه‌ی میانگین امتیاز دیدگاه دانشجویان مامایی وبا فوریت های پزشکی تفاوت معنادار در میانگین ها را نشان نداد. آنچه مسلم است آموزش مهارت های کاربردی زندگی به افراد، آثار روشن و بسیار مثبتی بر زندگی شخصی، اجتماعی و کاری افراد و حتی بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان داشته و اهمیت آن در بسیاری از مطالعات انجام شده مورد تاکید بوده است(۱۲-۹). اهمیت و ضرورت آموزش مهارت‌های کاربردی زندگی زمانی مشخص می‌شود که بدانیم آموزش آن موجب ارتقای توانایی‌های روانی - اجتماعی فرد می‌گردد. این توانایی‌ها او را برای برخورد موثر با کشمکش‌ها و موقعیت‌های زندگی یاری بخشیده، و به او کمک می‌کنند تا با سایر انسان ها، جامعه، فرهنگ و محیط کاری و زندگی خود مثبت و سازگار

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

عمل کرده، ارتباط برقرارکند و سلامت روانی خود را تامین نماید. بدین ترتیب، تمرین مهارت های زندگی موجب تقویت یا تغییر نگرش‌ها، ارزش‌ها و رفتار انسان گردیده و در نتیجه، با پدیدآمدن رفتارهای مثبت و سالم، بسیاری از مشکلات فردی- اجتماعی و بهداشتی قابل پیشگیری خواهند بود(۱۳).

در خصوص تناسب محتوا با اهداف ارایه‌ی درس و نیاز های دانشجویان، مطالعه شوندگان، میزان این تناسب را در حد متوسط دانسته‌اند که این نتایج با توجه به یک سال تجربه ارایه این درس دور از ذهن نبود و لزوم بازنگری محتوای ارایه شده در پاره‌ای از موضوعات را نشان داد. مقایسه‌ی میانگین دیدگاه دانشجویان برحسب رشته‌ی تحصیلی، نیز تفاوت معناداری در میانگین‌ها نشان نداد. افراد مورد مطالعه در مطالعه‌ی حاضر، از بین شش مولفه مورد بررسی، کمترین امتیاز را به مولفه تناسب محتوا اختصاص داده اند، که این امر بیانگر وجود نقایصی در فرایند گردآوری و تدوین محتوای درس است که باید در بازنگری برنامه و محتوای درسی این درس مورد توجه واقع شود. در این خصوص، مطالعه‌ی خسروی و همکاران(۱۳۸۸) تحت عنوان نیازسنجی برای تدوین برنامه‌ی درس مهارت‌های زندگی، نیز نشان داد از دیدگاه افراد مورد مطالعه، بحث تناسب محتوا با نیازها و علایق فراگیران، وجود ارتباط منطقی بین بخش های محتوا، تناسب محتوا با توانایی‌های فراگیران و ارتباط آن با تجربیات یادگیرندگان، باید از عناصر اصلی لحاظ شده در برنامه باشند(۱٤). نتایج مطالعه در خصوص مولفه‌های سازماندهی محتوا، سودمندی ادراک شده و سودمندی احتمالی نشان داد، علی رغم تفاوت معنادار میانگین امتیاز دیدگاه دانشجویان بر حسب رشته‌ی تحصیلی، در رابطه با دو مورد از مولفه‌ها (سازماندهی محتوا و سودمندی احتمالی درس)، هر سه مولفه، در سطح قابل قبولی مورد تایید افراد مورد مطالعه، قرارگرفت که با توجه به حضور افراد متخصص برنامه ریزی درسی و متخصصین در زمینه‌ی محتوای درس در تیم تدوین برنامه، این نتایج قابل پیش بینی بود.

مطالعه‌ی وردی تحت عنوان بررسی آموزش مهارت های زندگی در دانش آموزان متوسطه، نتایج نشان داد که آموزش مهارت‌های زندگی بر ابراز وجود، عزت نفس و مسوولیت پذیری تاثیر مثبت و به‌سزایی داشته، موجب افزایش معنی دار در این متغیر شده است(۱۵). همچنین نتایج پژوهش ناصری و نیک پرور(۱۳۸۳) تحت عنوان بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی بر بهداشت روانی نشان داد این آموزش موجب ارتقای بهداشت روانی فراگیران می‌شود(۱٦). نتایج مزبور با یافته‌های مطالعه‌ی کنونی در خصوص سودمندی درس مهارت‌های کاربردی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام همخوانی داشت. همچنین نتایج تحقیقات دانشگاه کالیفرنیا در ارتباط با آموزش مهارت‌های زندگی از سال ۱۹۷٤به روش‌های مختلف نشان داد که میزان فرسودگی در دانشجویانی که این واحدها را گذرانده بودند، ٤۰درصد نسبت به سایر دانشجویان کمتر بوده است. در پیگیری ٤ ساله این افراد، ارتباط معنی داری بین متغیرهای مهارت های زندگی با موفقیت تحصیلی دانشجویان دیده شده است(۱۷). در مطالعه‌ی دیگری که توسط تاتل (Tuttle) انجام شد، ٦۰ دانش آموز ۱۲- ۱٦ ساله که قبلا در کلوب خاص نوجوانان (Teen Club) و عمدتا جهت ارتقای توانایی‌های خود آموزش می‌دیدند، به طور تصادفی به دو گروه تقسیم شدند، یک گروه علاوه بر آموزش‌های قبلی تحت آموزش مهارت‌های زندگی نیز قرار گرفتند. نتایج تحقیق نشان داد که این آموزش منجر به تقویت اثرات مداخله قبلی شده و نهایا دلایل موجهی برای ادامه‌ی برنامه ارایه شده است(۹). نتایج مطالعات دیگر نیز نشان دادکه آموزش مهارت‌های زندگی، در ارتقای توانایی حل مساله، تصمیم گیری، روابط بین فردی، کارایی شخصی،

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

افزایش سلامت روانی و جسمانی، کاهش مشکلات رفتاری و اجتماعی موثر است و موجب ارتقای بهداشت روانی آنان می‌شود(۲۰-۱۸). آموزش مهارت‌زندگی به دانشجویان به صورت نظام مند و سازماندهی شده و در قالب درس یک واحدی تاثیر بارزی در ارتقای دانش و نگرش نسبت به مهارت های زندگی و توانمندی های روانی -اجتماعی آنان دارد(۱۷و۱،٤).در رابطه با مولفه‌ی الزامات اجرایی، که در آن موضوعات تفکیک جنسیتی دانشجویان، مطابقت جنسیتی استاد با دانشجو و لزوم آموزش تخصصی اساتید بررسی شد، افراد مورد مطالعه امتیاز متوسطی را به این مولفه دادند. مقایسه‌ی میانگین دیدگاه دانشجویان برحسب رشته‌ی تحصیلی، نیز تفاوت معنادار در میانگین ها را نشان داد که می‌تواند ناشی از تفاوت جنسیت، رشته و مقطع(کاردانی فوریت پزشکی و کارشناسی مامایی) افراد مورد مطالعه باشد. نتایج مطالعه‌ی اوحدی و همکاران(۱۳۹۱) نیز نشان داد به دلیل نبودن معلمان ماهر و اختیاری بودن درس، استقبال لازم از درس به عمل نیامده بود که نتایج مطالعه کنونی را در خصوص نیاز اساتید به آموزش تخصصی در این زمینه را تایید کرده است(١٤). روش تدریس ترجیحی دانشجویان روش کارگاهی(٥٦/٥ درصد) بود. مطالعه‌ی یاسینی اردکانی و همکارانش در خصوص روش تدریس مورد علاقه دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، روش تدریس سخنرانی را برای دروس نظری و روش تدریس تیمی را برای دروس عملی نشان داد(۲۱). که تفاوت نتایج شاید به دلیل تفاوت ماهیت دروس مورد بررسی و همچنین آشنایی اندک دانشجویان نسبت به برخی روش‌های تدریس مورد بررسی باشد. علاوه بر این بهترین روش ارزشیابی نیز از نظر شرکت کنندگان، استفاده از فعالیت‌های طول ترم(٤٦/٤) بود در حالی که امتحان کتبی-شفاهی(٣٤/٥ درصد)، امتحان کتبی- فعالیت های طول ترم (٦ درصد) امتحان شفاهی(٥ درصد)، امتحان ایستگاهی مبتنی بر سناریو (٥ درصد) و امتحان کتبی (۲/۹ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. این در حالی است که نتایج مطالعات در خصوص دروس دانشگاهی، بیشترین تاکید اساتید را در ارزشیابی، بر روی آزمون پایان ترم و امتحانات کتبی نشان داده است(۲۲). مطالعه‌ی کمیلی و رضایی(۱۳۸۱) نیز نشان داد ۷۲/۵ درصد اساتید دانشگاه روش ارزشیابی مرحله ای را مناسب‌ترین روش می‌دانند(٢٤) بر اساس یافته ها توجه و تقسیم نمرات پایانی درس به فعالیت های طول ترم دانشجویان ضروری می نماید.

نتیجه‌گیری

در نتیجه گیری کلی از این مطالعه می‌توان گفت که دانشجویان مورد مطالعه کیفیت مولفه‌های مورد ارزیابی برنامه‌ی درسی مهارت‌های کاربردی زندگی را مورد تایید نسبی قرار داده، علی‌رغم وجود پاره‌ای نقایص و مشکلات، این برنامه از رضایت نسبی آنان برخوردار بوده است. باتوجه به جای خالی آموزش مهارت های زندگی در برنامه‌های درسی رشته های علوم پزشکی و مشکلات و مسایل دانشجویان در این زمینه (۲٦و۲۳،۲٥) و بر اساس نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود با توجه به آثار مثبت آن در ارتباط با آموزش دانشجویان ضمن بازنگری و بررسی مجدد محتوا، روش تدریس و ارزیابی، و با در نظر گرفتن الزامات اجرایی و سازماندهی بهتر درس، ارایه‌ی این درس در برنامه‌ی درسی همه رشته‌های دانشگاه، در دستور کار قرار گیرد.

تقدیر و تشکر

نویسندگان مقاله مراتب سپاس خود را از تمامی عزیزانی که در انجام این مطالعه همکاری نمودند به ویژه دانشجویان شرکت کننده در مطالعه و همچنین معاونت محترم تحقیقات و

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

فناوری دانشگاه علوم پزشکی ایلام که این طرح به شماره ۹۰۸۹٤۱ با حمایت مالی ایشـان انجـام گرفته، اعلام می‌دارند.

References

1- Moghadam M, Goran RN, Araste M, Alizadeh SH, Maroufi A. Effect of life skills training on knowledge and attitude of new students about life skills and their mental -social ability. *Developmental steps in Medical Education.* 2008; 5(1): 26-34[Persian].

2- Tuttle J, Campbell-Heider N, David TM. Positive adolescent life skills training for high-risk teens: results of a group intervention study. *Journal of Pediatric Health Care*. 2006; 20(3): 91-181.

3- Unicef. Which Skills are Life Skills? 2012. Available from: http://www.unicef.org/lifeskills/index_whichskills.html. Accessed Jul 30, 2012.

4- Valipour R, Khawaja GK, Vahid Shahi I, Salehi O. Students' life skills in Mazandaran University of Medical Sciences. I*ranian Journal of Medical Education*. 2012 ؛12(2): 93-100 [Persian].

5- Parsa P. Life skills needed in today's world. 2009. Available from: http://www.jahannews.com/vdcdxo05.yt09k6a22y.txt. Accessed apr 03, 2009. (persian).

6- Stevens TG, Stevens SB. Workshops and classes for academic and life success.2010. Available at: URL: http//www.csulb.edu/~tstevens. Accessed apr 11, 2010.

7 -Mozafari M. A educational experiments evaluation: nursing students attitudes about the new course of nursing ethics and professional legal in Ilam University. *Iranian Journal of Medical history*. 2012 ; 3(8): 173-190. [Persian](Moghadam, Goran et al. 2008)

8- Yaghmaie F. Factors affecting the use of computerized information systems in community health. [Dissertation] Australia: University of Wollongong of Australia; 1997.

9- Shechtman Z, levy M, leichtentritt J. Impact of life skills training on teachers' perceived environment and self-efficacy. *Journal of Educational Research*. 2005 ; 98(3): 144.

10- Dennis M. Gorman. Does measurement dependence explain the effects of the life skills training program on smoking outcomes? *Preventive Medicine*. 2005;40: 479–87. Available from: www.sciencedirect.com. Accessed apr 12, 2005.

11- Sahebalzamani M, Moraveji M, Farahani M, Feizi F. Investigation the effect of life skills training on students' emotional reactions. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences.* 2013;3(9)134-7.

12- Schultz CM. The value of a life skills program at a higher education institution in South Africa. *International Review of Social Sciences and Humanities.*2012;2:190-9 Available from: www.irssh.com

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

13- Haghighi J, Mousavi M, Mehrabi zade honarmand M, Blshydeh K. The effect of life skills training on mental health and self-esteem of girls high school students. *Educational Journal of Shahid Chamran University*. 2006, 3: 61-78 (Persian)

14 -Aohadi M, Mazaheri H, Maafi M. Validating the curriculum of "life skills and manners" education . *Educational Innovations*.2013 ; 44.11:165-185(Persian)

15- Khosravi R, Fathi Vajargah K, Arefi M. Need's assessment about the development of life skills curriculum elements in secondary school. *Educational Journal of Sahid Chamran University*.2009; 5 (16) : 113-36[Persian].

16- Lotfabadi H. National and global citizenship education with strengthening of students' value system. *Educational Innovations*.2004; 5 :11-44 [Persian].

17- Khushabi K, Nikkhah HR, Moradi Sh. An investigation of the life skills knowledge among female students of tehran city universities. Scientific .*Journal of Hamadan University of Medical Sciences*. 2008 ; 15(3): 67-72. (Persian)

18- Poorsharifi H, Zarani F, Vaghar M, Khalagi N, Davari A. College student counseling. Tehran: Jahad Daneshgahi: Ministry of Health and Medical Education, Deputy of Student and Cultural affairs, Counseling central office; 2005: 424. (Persian)

19- Nasseri H, Nikparvar R. Evaluate the effectiveness of life skills education on students' mental health. The second seminar on students' mental health, Tehran, Tarbiat Modarres University, 2 and3March, 2005:102 (Persian).

20- Shariati M, Yunesian M, Vash JH. Mental health of medical students: a cross-sectional study in Tehran. *Psychol Rep*. 2007; 100(2): 346-54.

21 -Niaz Azeri K, Amouei F., Maddah M T, Barimani A. Life skills assessment of Islamic Azad University Sari students. *Journal of Educational Psychology of Islamic Azad University of Tonekabon*. 2010; 3: 33-46[Persian]

22- Yassini Ardekani SM, Banaei Borujene Sh,Mirzaei Alavijeh M, Zinat Motlagh F. Faryabi R. Learning styles and preferred teaching methods in students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences-Yazd. *Journal of Medical Education and Development*. 2013; 7(4): 63-72(Persian)

23- Abbasi S, Einollahi N, Gharib M, Nabatchian F, Dashti N, Zarebavani M. Evaluation methods of theoretical and practical courses of paramedical faculty laboratory sciences undergraduate students at Tehran University of Medical Sciences in the academic year 2009-2010 . *Journal of Faculty of Tehran University of Medical Sciences*. 2012; 6, 342-353[Persian]

24- Komeili GH, Rezaei Gh A. Study of student evaluation by basic sciences` instructors in Zahedan University of Medical Sciences in 2001. *Iranian Journal of Medical Education*. 2002,4 :49-53[Persian]

25-.Kord-Noghabi R, Sharifi HP. Preparation and compilation of a life skills curriculum for students in the high school period. *Quarterly Journal of*

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

Educational Innovations. 2008;24:47-56

26- Moffat KJ, McConnachie A, Ross S, Morrison JM. First year medical student stress and coping in a problem-based learning medical curriculum. *Med Edu*. 2004; 38(5): 482-91.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]

Evaluation of Curricular Parameters of Practical Life Skills Course in Ilam UMS

Mirzaei A[1], Palizban F[1], Aivazi A[2], Mozafari M[3], Pakzad I[4],kakhavani S[5] ,Lohrabian V[6]

[1] Medical Education Development Center, Ilam University of medical sciences, Ilam, Iran
[2]Dept. of Public Health, Ilam University of medical sciences, Ilam, Iran
[3]Dept of Nursing, Ilam University of medical sciences, Ilam, Iran
[4] Dept. of Microbiology, Ilam University of medical sciences, Ilam, Iran
[5]Dept. of Psychiatry, Ilam University of medical sciences, Ilam, Iran
6 Dept. of Medical Physics, Ilam University of medical sciences, Ilam, Iran

Corresponding author: Aivazi A, Dept. of Public Health, Ilam University of medical sciences, Ilam,Iran
Email: ali.medilam@gmail.com
Received: 13 Jul 2014 ***Accepted:*** 19 Oct 2014

Background and Objectiv: Life skills are necessary skills which enables health sciences students to deal effectively with the demands and challenges of everyday and future working life. However their formal curriculum lacks this important course. To overcome this defect, an optional course namely “practical life skills” was added to the curriculum with the approval of educational council of the university. The current study evaluated some curricular parameters including course necessity, course conceived efficacy, course probable efficacy, content appropriateness, content organization, and course administration requirements at Ilam University of Medical Sciences.

Materials and Methods: In a semi-experimental study, a sample of 69 midwifery and medical emergency students were studied through census sampling. Data collection was done by a researcher made questionnaire containing 28 questions. Data analysis was performed using descriptive and analytical procedures including T-test, comparing results of teaching methods (lecture/ workshop), and students' course of study.

Results: The mean scores of the parameters (max5) assessed were: course necessity 3.6 ±1.19, content appropriateness3.43 ±1.15, content organization3.07 ±1.23, course efficacy understood 3.35 ±1.1, probable course efficacy 3.37 ±1.14, and course administration requirements 3.26 ±1.44, and formative evaluation gained more scores compared to others.

Conclusion: Out of six parameters assessed, five gained at least 3.25(65%) which shows high acceptability.However, content organization and learning activity planning (simple to hard) got the least score and did not meet the students' expectations.

Keywords: Practical life skills, Curriculum evaluation, Health sciences students.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1394.8.17.8.0]